

AKVAREL BO'YOQLARINING TARKIBI

Nabiyeva Farzona Dilshod qizi
Toshkent shahar Olmnazor tumani
Ixtisoslashtirilgan ta'lim muassasalari
Qoshidagi Abu Ali ibn Sino
Maktabining 7^A-sinf o'quvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada akvarel bo'yoqlarining tarkibi, tuzilishi hamda tarixi haqida manbalarga asoslanib to'liq ma'lumot berilgan.

Kalit so'zlar: Akvarel, qizil, sariq, oq, qora, Kadmiy, Cobalt, Nikel, tuzulishi, tarkibi, tarixi.

Akvarel bo'yoqlari haqida: Akvarel (frans. aquarelle, aqua — suv) — rassomlik san'atida ishlatiladigan bo'yoq (suvda oson eriydi) va shu bo'yoq bilan bajarilgan rang-tasvir asari. Akvarel bo'yoqlarining o'ziga xos xususiyati bo'yoqning tiniq, rangning sofligidir, rang-tasvirida oq bo'yoq ishlatilmaydi- oq qog'oz bo'yoq vazifasini bajaradi, bo'yog'i qog'oz sirtiga yupqa qatlam bo'lib yotadi, bu qatlam nurni yaxshi o'tkazadi. Shuning uchun rang-tasviri yuzasi silliq bo'lmagan oq qog'ozga ishlanadi, bo'yog'ida rasm ishlanganda rang surtmalar, rang qatlamlari xususiyati hisobga olinishi kerakligi, qadimdan ma'lum bo'lgan. 15-asrda nemis rassomi Dyurer akvarel bo'yoqlarida ajoyib asarlar yaratgan. 17-18-asrlarda Yevropada keng tarqaldi. 18-19-asr boshlaridan jadal rivojlandi, uslub va usullari ishlab chiqildi. Angliya (U. Turner, R. Bonington va boshqalar), Fransiya (O. Dome, E. Delakrua va boshqalar), Rossiya (K. Bryullov, I. Repin, V. Serov, M. Vrubel va boshqalar) da san'atining ajoyib namunalari yaratildi. O'zbekiston tasviriy san'atida rang-tasviri 20-asr 20-yillaridan rivojla-na boshlagan. A. Nikolayev, Usta Mo'min, G. Nikitin, B. Hamdamiy, O'. Tansiqboyev, V. Kaydalov va boshqa rassomlar o'z asarlari bilan o'zbek san'ati rivojiga munosib hissa qo'shdilar. O'zbekiston rassomlaridan M. Sodiqov, T. Muhamedov, F. Boymatov, V. Apuxtin va boshqa ijodida A. rivojlanmoqda.

Akvarel bo'yoqlarining tarixi: Akvarel bo'yoqlari juda ham qadimiy bo'lib, ehtimol Yevropaning paleolit davridagi g'or rasmlariga tegishlidir. Misr davridan beri, ayniqsa Yevropa o'rta asrlarida qo'lyozma rasmlari uchun foydalanilgan. Biroq kelib chiqishi, uning badiiy vosita sifatida *uzluksiz* tarixi Uyg'onish davridan paydo boldi. Shimoliy Uyg'onish davri nemis rassomi Albrecht Dyurer (1471-1528) bir nechta ajoyib botanika, yovvoyi tabiat va landshaft akvarellarini chizgan, odatda akvarelning eng qadimgi vakillaridan biri hisoblanadi. Dyurer Uyg'onish davrining bir qismi sifatida Germaniyada akvarel bo'yoqlarining muhim maktabiga Hans Bol (1534-1593) rahbarlik qilgan.

Albrecht Dyurer: Yosh Quyon

Akvarel bo'yoqlarining tarkibi: Kengaytiruvchi pigmentlar bo'yoqqa qo'shimcha og'irlik yoki katta hajm beradigan arzonroq pigmentlardir. Ushbu turdagi pigmentlar faqat bo'yoqning quruq terisiga hissa qo'shadi, ammo porlashni nazorat qilish uchun zarurdir. Odatda ishlatiladigan kengaytirgichlar orasida loy, silika, diatomli silika, kaltsiy karbonat, talk va sink oksidi mavjud.

Yashiruvchilar-Pigmentlarni yashirish, bo'yoqni shaffof qilishda, shuningdek, substratni ultrabinafsha nurlarining zararli ta'siridan himoya qiladi. Yashirin pigmentlarga titanium dioksidi, ftalo ko'k, qizil temir oksidi va boshqalar kiradi. To'ldiruvchilar - bu bo'yoq hajmini oshirish uchun xizmat qiluvchi pigmentning maxsus turi. To'ldirgichlar odatda arzon va inert materiallar, masalan, diatomli tuproq, talk, ohak, baritlar, loy va boshqalar. Barcha bo'yoqlar plomba moddalarini o'z ichiga olmaydi. Boshqa tomondan, ba'zi bo'yoqlar pigment / plomba va bog'lovchining katta qismini o'z ichiga oladi.

Qizil rang tarkibi: Qizil pigmentlar tarixan ko'pincha temir oksidlaridan, masalan, gematitdan qilingan. Bu pigmentlar Frantsiyadagi g'or rasmlarida eramizdan avvalgi 16-25 ming yillarga oid topilgan. Yorqin qizil rang, vermilion, mineral kinobarni maydalash orqali qilingan. Sintetik Vermilion 9-asrda simob va oltingugurt birikmasidan yaratilgan. asrda, qizil pigmentlarning

Sariq rang tarkibi: Ksantofillar karotenoidlar guruhining ikkita asosiy

katta qismi aralashmasi bilan tabiatdan olingan emas, balki sun'iy ravishda qilingan

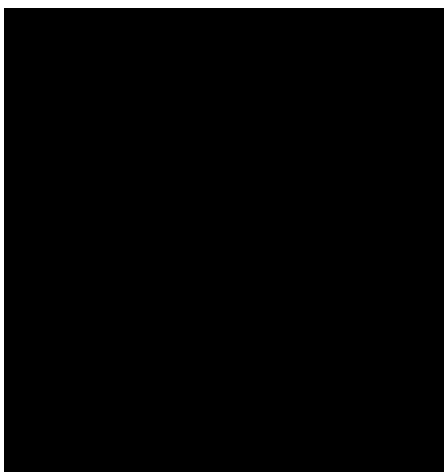
bo'linmalaridan birini tashkil etadigan eng keng tarqalgan sariq pigmentlardir. Ism yunoncha xanthos (ksantos, "sariq") + phyllon (phoclilon, "barg") dan olingan. Ksantofillar ko'pincha yashil o'simliklarning barglarida uchraydi, lekin ular hayvonlarga ovqatlanadigan oziq-ovqat orqali ham kiradi. Misol uchun, tovuq tuxumining sarig'i, yog'i va terisining sariq rangi tovuqlar iste'mol qiladigan ozuqadan kelib chiqadi. Tovuq dehqonlari buni tushunishadi va tuxum sarig'ini yanada sariq qilish uchun ko'pincha ksantofillar, odatda lutein qo'shadilar.

Olovrang tarkibi: Sabzi, qovoq, shirin kartoshka va apelsin kabi ko'plab meva va sabzavotlarning to'q sariq rangi fotosintetik pigmentning bir turi bo'lgan karotinlardan kelib chiqadi. Bu pigmentlar o'simliklar quyoshdan o'zlashtiradigan yorug'lik energiyasini o'simliklarning o'sishi uchun kimyoviy energiyaga aylantiradi. Xuddi shunday, kuzgi barglarning ranglari xlorofill olib tashlanganidan keyin bir xil pigmentdan

Qora rang tarkibi: Fanda qora rangdagi jism unga tushgan yorug'likni o'zlashtiradi. Bu jismlar hech qanday yorug'likni aks ettirmagani uchun inson ko'zi o'sha ob'ektdan keladigan rangni ko'ra olmaydi. Keyin miya bu narsalarni qora rangda ko'radi.

Qora narsalarni yaratish usuli pigmentlarni aralashtirishdir. Pigment faqat pigment rangini

aks ettirish orqali ishlaydi. Misol uchun, ko'k pigment ko'kdan tashqari barcha ranglarni o'zlashtiradi. Pigmentlarni kerakli miqdorda aralashtirish orqali qora rang hosil bo'lishi mumkin.

Quyosh nurida qora jismlar tezda qiziydi, chunki ular ko'p yorug'likni o'zlashtiradi.

Akvarel Bo'yoqlari zararlimi: Ba'zi akvarellarda og'ir metallardan, masalan, kadmiydan tayyorlangan pigmentlar mavjud. Ushbu pigmentlar akvarellarga o'zining yorqin ranglarini beradi, lekin ular yutilganda ham zararli bo'lishi mumkin. Ba'zi bo'yoqlar tarkibida (qizil, sariq, to'q sariq) zarali moddalar (kobalt, nikel, kobalt) kuchliroq. Shuning uchun har doim ularning tarkibini o'qib olish zarur!

Xulosa: mening xulosam shu bo'ldiki, akvarel bo'yoqlarining tarixi, tuzulishi qiziq ekan. uning tuzulishi haqida ko'p ma'lumotlarga ega bo'ldim.

E'tiboringiz uchun raxmat!

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://Wikipedia.uz>
2. <https://AOY ART CENTER.ru>